

سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان

گزارش سال ۲۰۲۳ از وضعیت خبرنگاران تبعیدی افغانستان در پاکستان و ایران

خبرنگاران در برزخ

این گزارش به وضعیت وخیم، مشکلات و خواسته‌های خبرنگاران افغانستان که پس از سقوط حکومت جمهوری، به برخی از کشورهای منطقه به‌ویژه پاکستان و ایران مهاجرت کرده اند اشاره می‌کند. این خبرنگاران هم‌اکنون با سرنوشت نامعلوم روبرو هستند و هر لحظه با چالش‌هایی چون اخراج، تحقیر، مشکلات اقتصادی و آسیب‌های روانی مواجه‌اند. این وضعیت ناگوار که منجر به از دست دادن حرفه و شغل خبرنگاری شده است علاوه بر مشکلات اقتصادی در صورت بازگشت به افغانستان، آنان را با خطر جانی و امنیتی روبرو خواهد کرد.

در ۱۵ اگست سال ۲۰۲۱ حکومت افغانستان سقوط کرد، این نه تنها سقوط سیاسی یک حکومت در یک کشور جنگ زده بود، بلکه شکست و فروپاشی همه جانبه‌ی یک جامعه‌ی مدنی-انسانی نیز تلقی می‌شود.

ماه‌ها و هفته‌های اول با اضطراب، ترس و بلاتکلیفی با ده‌ها پرسش بی پاسخ همراه بود: چه اتفاقی خواهد افتاد؟ چرا حکومت جمهوری با پشتیبانی بین‌المللی سقوط کرد؟ آیا حاکمان جدید افغانستان تغییر کرده‌اند؟ طالبان با جامعه‌ی مدنی، رسانه‌ها، زنان و خبرنگاران چه خواهند کرد؟

خیلی زود حامیان مالی رسانه‌ها پای پس کشیدند و رسانه‌ها نتوانستند از نهادهای بین‌المللی کمک بگیرند، منابع درآمدی آنها ختم شد. رسانه‌ها آرام آرام مسدود شدند و یا به دلیل مشکلات مالی قادر به ادامه‌ی فعالیت نبودند. ترس، خفقان، تهدید، ظلم، بی‌قانونی، بیکاری، مشکلات اقتصادی و آینده‌ی تاریک مواردی بود که موج مهاجرت، تبعید و خروج خبرنگاران را شتاب بخشید. تعدادی از خبرنگاران به کشورهای غربی پناهنده شدند، برخی از آنها در برنامه‌های تخلیه به (کشورهای سوم) رسیدند، اما تعداد زیادی از آنها به دلایل مختلف مجبور شدند به کشورهای همسایه آواره شوند.

پیشینه‌ی تیره‌بختی مردم افغانستان

نزدیک به نیم قرن از آغاز جنگ‌های داخلی افغانستان می‌گذرد، در تمام این مدت، عدم تعهد سیاستمداران و رهبران افغانستان از یک‌سو و دخالت کشورهای همسایه و جهان در جنگ افغانستان از سوی دیگر، اوج بحران ملی افغانستان را دامن زد و چندین بار در نیم قرن اخیر که بحران در این کشور افزایش یافت، موج پناهجویان افغانستان به پاکستان و ایران سرازیر شد. گاه این میزبانان سودجو از پذیرش پناهندگان سودهای سیاسی و اقتصادی بزرگی به دست آوردند. اما این بار به نظر می‌رسید همه‌چیز تغییر کرده بود هر دو کشور درهای خود را بسته بودند، تا قبل از سقوط رفت و آمد در مرز میان افغانستان و پاکستان بدون پاسپورت و ویزا میسر بود اما پس از سقوط عبور از مرز تورخم فقط با پاسپورت و ویزا ممکن بود، علاوه بر آن افزایش ناگهانی قیمت ویزا و تکت‌های هوایی پول هنگفتی را به جیب آنان زد. پس از سقوط، هر شهروند افغانستان باید برای ویزای ایران (رسمی ۸۰ دلار اما در بازار سیاه با پرداخت ۲۰۰ دالر یا ۳۰۰ دالر) و ویزای پاکستان (از ۴۰۰ دالر تا ۵۰۰ و حتی نرخ این ویزا گاه به ۱۰۰۰ دالر) می‌پرداخت.

مردم افغانستان مجبور به پرداخت این مبالغ بودند تا برای زنده ماندن خود روانه ایران و پاکستان شوند، اما در میان آنها بسیاری از خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ها و برخی از چهره‌های مشهور مطبوعاتی افغانستان و جهان حضور داشتند. در میان آنان گروه‌های متعددی بود:

- پناهجویان سیاسی، این گروه شهروندانی بودند که فکر می‌کردند جان‌شان در افغانستان در خطر است، آنها شامل سربازان سابق، کارمندان ملکی، فعالان مدنی، فعالان زن، روزنامه‌نگاران و دیگر مخالفان طالبان بودند.

- آن دسته از مردم افغانستان که می‌خواستند از راه‌های قاچاق عبور کنند تا به کشورهای غربی برسند.

- آن دسته از مردم افغانستان که به دنبال راهی برای ورود به کشورهای غربی بودند و با مدارک قانونی و طی مراحل خروج از طریق سفارتخانه‌های این دو کشور پی‌گیر بودند.

- شهروندانی که به دلیل مشکلات امنیتی، سرمایه‌های خود را از کشور بیرون کردند. افرادی که قبل از فروپاشی در افغانستان دست از کار و سرمایه‌گذاری کشیدند و در جستجوی فعالیت‌های اقتصادی به کشورهای همسایه گریختند.

- در این میان تعدادی نیز در جستجوی فرصت‌های آموزشی و تحصیلی مهاجرت کردند، بیشتر آنان به دلیل محرومیت دختران‌شان از تحصیل و یا نگرانی از آینده‌ی تحصیلی پسران‌شان تصمیم به مهاجرت گرفتند. زیرا فکر می‌کردند مدارس طالبان جز آموزش‌های دینی افراطی، دستاورد دیگری ندارد، در حالی که همه‌ی جهان در حال تغییر است و آموزش علوم پایه از ارکان آموزش مدرن محسوب می‌شود. کیفیت دانشگاه‌ها روزه‌روز در حال کاهش است، زیرا بیشتر استادان، کشور را ترک کردند، آنها فکر می‌کردند حداقل فرزندان‌شان می‌توانند در یک کشور همسایه آموزش مدرن ببینند.

در این بین، روزنامه‌نگاران و خبرنگاران افغانستان نیز برخلاف تصور با حوادث ناگواری مواجه شدند.

کشورهای همسایه از آغاز سال ۲۰۲۳ آزار، اذیت، اخراج و ربودن پناهجویان افغانستان را آغاز کردند، تخلیه دسته‌جمعی شهروندان فاقد مدرک و ویزا از ایران در این سال تقریباً هر روز ادامه داشت.

پاکستان نیز اخراج دسته‌جمعی پناهجویان را در نوامبر ۲۰۲۳ آغاز نمود که بزرگترین و تحقیرآمیزترین کمپین اخراج شهروندان افغانستان در تاریخ این کشور بوده است، اخراج دسته‌جمعی که تا اکنون ادامه دارد.

این پناهندگان شامل افرادی از هر طبقه اجتماعی بودند، بسیاری از آنها کسانی بودند که از منظر سیاسی یا حرفه‌ای با تهدیدجانی در افغانستان مواجه بودند. آنها شامل افسران نظامی-امنیتی پیشین، مقامات ارشد دولتی، هنرمندان، آوازخوان‌ها، فعالان زن، فعالان حقوق بشر، کارکنان و فعالان جامعه مدنی، اساتید دانشگاه، نویسندگان، شخصیت‌های فرهنگی و روزنامه‌نگاران بودند.

روزنامه‌نگاران به دلایل مختلفی مجبور به مهاجرت شدند، زیرا آنها چهره‌های شناخته شده‌ای در افغانستان بودند که در نگاه اول قابل شناسایی بودند و احتمال این که مورد انتقام جویی قرار گیرند. با این که مقامات

طالبان در رسانه‌ها صحبت از عفو عمومی کرده و ادعای بخشش همگانی کردند اما در عمل، افرادی از نظامیان سابق و یا فعالان مدنی و خبرنگاران مورد شکنجه و دستگیری قرار گرفته و یا به قتل رسیدند. از سوی دیگر بسیاری از رسانه‌ها در طول فعالیت بیست ساله‌ی خود تهدیدهای کتبی یا تلفنی دریافت کرده بودند که باعث ترس خبرنگاران از طالبان می‌شد. هیچ کس به سیاست عفو طالبان اعتماد نداشت.

بسیاری از روزنامه‌نگاران و کارمندان رسانه‌ها به دلیل محدودیت‌ها و ضعف اقتصادی زیر سلطه‌ی طالبان، شغل خود را از دست دادند. بسیاری از خبرنگاران نگران سرنوشت خانواده، نگران تحصیل فرزندان و به ویژه دختران‌شان بودند.

در جریان تخلیه، تعدادی از خبرنگاران کشور را ترک کردند، تعدادی دیگر به نام خبرنگاران و یا به دلیل آشنایی با مدیران مهم رسانه‌ای کشور را ترک کردند، اما بسیاری از خبرنگاران که به هر دلیلی نتوانستند در جریان تخلیه به کشورهای غربی بروند. آنها یا در افغانستان در معرض تهدید طالبان ماندند و یا برای رسیدن به کشورهای همسایه به ویژه پاکستان و ایران تلاش‌های زیادی نمودند.

یکی از دغدغه‌های اجتماعی جنگ و بحران طولانی مدت افغانستان این بود که مردم در سختی‌ها به این دو کشور می‌رفتند اما این بار شرایط فرق می‌کرد.

در این کشورها گاه موج مهاجرتی به راه می‌افتاد که زندگی هموطنان‌مان را با دشواری‌های زیادی روبه‌رو می‌کرد. مهاجران تازه وارد افغانستان با ورود به پاکستان و ایران با این چالش نیز گریبان‌گیر بودند.

نهادهای امنیتی کشورهای همسایه که مسئول اخراج و دستگیری پناهجویان هستند، به خبرنگارانی که فکر می‌کنند صدای همه پناهندگان را بلند می‌کنند و رفتار غیرانسانی با پناهجویان افغان را مستند می‌کنند، حساس هستند. بدین ترتیب پاکستان، ایران و دیگر کشورهای منطقه برای خبرنگاران افغانستانی به برزخ دردناکی میان بیم و امید تبدیل شده است.

از زمان تأسیس سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان، ما با همکاران خود در این دو کشور در تماس بوده و تلاش ما بر این پایه استوار است و توجه به وضعیت خبرنگاران افغان را در اولویت کار خویش قرار دادیم و اول از همه برای قرار دادن این خبرنگاران در یک ساختار صنفی اقدام کردیم، تا ارتباط و همکاری با آنها راحت‌تر شود. خوشبختانه، این تماس منظم راه را برای این سازمان ایجاد کرد تا به یک شریک فعال در پیوند بین آنها و سایر نهادهای بین‌المللی تبدیل شود.

نهادهای تفاهم روزنامه‌نگاران مقیم هر دو کشور به طور رسمی نامه‌هایی را برای این سازمان ارسال کرده‌اند و در آنها جزئیات وضعیت و درخواست‌های خود را با ما در میان گذاشته‌اند که در ادامه به اختصار آورده می‌شود.

خلاصه نامه خبرنگاران افغان مقیم پاکستان

پس از روی کار آمدن طالبان در افغانستان در ۱۵ اوت ۲۰۲۱، خبرنگارانی که در دو دهه گذشته از مدافعان آزادی بیان بودند با تهدیدهای گروه حاکم مواجه شدند. مقامات چهارده محدودیت برای محدود کردن کار رسانه ها و خبرنگاران اعمال کردند:

جلوگیری از فعالیت زنان در تلویزیون ملی، ممنوعیت شرکت زنان در نمایش‌های تلویزیونی و انتشار فیلم و سریال، اجبار زنانی که در رسانه‌ها ظاهر می‌شوند به پوشیدن ماسک، در برنامه‌های تلویزیونی بین‌المللی در افغانستان.

ممنوعیت پوشش رسانه‌ای، اعتراضات مدنی، فشار بر خبرنگاران و رسانه‌ها برای معرفی طالبان به عنوان حکومت افغانستان، ممنوعیت پخش موسیقی در رسانه‌ها.

جدایی همکاران زن و مرد در رسانه‌ها، ممنوعیت مصاحبه زن و مرد، ممنوعیت مصاحبه با مخالفان و منتقدان طالبان، ممنوعیت انتشار آگهی‌های تجاری با محتوای سیاسی، امنیتی و اجتماعی، ممنوعیت انتقاد از مقامات طالبان در رسانه‌ها، ممنوعیت کار با «رسانه‌های ممنوعه» و ممنوعیت صدای زنان در رسانه‌های محلی.

همه اینها محدودیت‌های آشکاری بر آزادی بیان و کار رسانه‌ها در افغانستان توسط طالبان است.

با این اقدامات طالبان بیش از ۵۰۰۰ رسانه در افغانستان بسته شده است. به گزارش طلوع نیوز، بیش از ۳۰۰ رسانه در افغانستان فعالیت خود را لغو کرده و مابقی کارمندان خود را کاهش داده و برنامه‌های خود را در شرایط بسیار دشوار پخش می‌کنند.

بر اساس گزارش‌های موجود، از زمان روی کار آمدن طالبان، ۳۶۶ مورد نقض آزادی رسانه‌ها و خبرنگاران در این کشور ثبت شده است که از این تعداد، سه خبرنگار کشته، ۲۳ خبرنگار زخمی و ۱۷۶ خبرنگار زخمی شده‌اند. دستگیری، ۱۳۹ مورد تهدید و ۲۵ مورد ضرب و شتم، ضرب و شتم قرار گرفته‌اند.

سفر به پاکستان:

در دو سال گذشته بیش از ۲۰۰ خبرنگار و کارمند رسانه‌ای از افغانستان به دلیل تهدید مستقیم یا غیرمستقیم طالبان تندر از افغانستان به پاکستان رفته‌اند. این روزنامه‌نگاران که در یک زمان خانه، شغل، شهر و کشور خود را از دست داده‌اند، همراه با خانواده‌هایشان در پاکستان در وضعیت بسیار دشوار زندگی می‌کنند.

این ژورنالیستان شامل آن دسته از روزنامه‌نگارانی هستند که درخواست مهاجرت آنها به کشورهای اروپایی یا آمریکایی در حال بررسی است. آنها به درخواست کشورهای میزبان به پاکستان رفته‌اند و بیش از دو سال است که منتظر سرنوشت پرونده‌های مهاجرتی خود به کشورهای غربی هستند و برخی دیگر به کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد مراجعه کرده‌اند.

بیکاری

خبرنگاران در افغانستان از وضعیت اقتصادی نسبی بدوی و نه‌چندان مرفه برخوردار بودند. خبرنگارانی که با اندک پس انداز مالی برای نجات خود و خانواده‌های‌شان به پاکستان رفته‌اند، سخت‌ترین سال‌های زندگی خود را در این کشور سپری می‌کنند. بیکاری و ضرر مالی، زندگی خبرنگاران افغانستان را در پاکستان به جهنم تبدیل کرده است.

پاکستان که در رتبه‌بندی آزادی مطبوعات در سال ۲۰۲۳ در بین ۱۸۰ کشور در رتبه ۱۵۰ قرار دارد، هیچ فرصت شغلی برای خبرنگاران افغان ندارد. روزنامه‌نگاران افغانستان با مصرف اندک سرمایه دست داشته‌شان در دیاسپورا دارو ندارشان را باخته‌اند و با ناامیدی تمام در انتظار طی مراحل اسناد مهاجرتی‌شان هستند.

مشکلات مالی

هزینه خوراک و پوشاک برای هر خانواده، اجاره مسکن، هزینه دارو و درمان، هزینه تحصیل کودکان در مدارس پاکستان، نرخ بالای تورم در این کشور و به ویژه هزینه‌ی مسکن روزنامه‌نگاران را به وضعیتی رسانده است که مجبورند از نزدیکان خود قرض بخواهند تا زنده بمانند.

اگر یکی از این خبرنگاران بخواهد مدارک اقامتی خود را تمدید کند باید از راه‌های غیرقانونی به مسئولان رشوه بدهد، این فشار اقتصادی مدموم دیگری است.

تهدیدات

بیش از ۲۰۰ خبرنگار افغان در پاکستان هر روز با تهدید اخراج اجباری دولت این کشور همراه با اعضای خانواده خود مواجه هستند. طبق قوانین پاکستان، خبرنگارانی که برای ملاقات خانوادگی یا ویزای بهداشتی به این کشور رفته‌اند، باید خاک این کشور را ترک کنند یا با اقامت غیرقانونی مواجه شوند.

ضرب الاجل تعیین شده از سوی دولت موقت پاکستان برای خروج اتباع خارجی غیرقانونی، زندگی این خبرنگاران را بیش از پیش تلخ کرده است. آنها نمی‌توانند خانه‌های خود را ترک کنند، خانه‌های آنها چندین بار توسط پلیس مورد حمله قرار گرفته، ترس، وحشت و استرس روحی هر لحظه زندگی آنها را مسموم می‌کند.

مشکلات روحی و روانی

در دو سال اخیر بیکاری، فشار اقتصادی و کمبود درآمد برای تامین مخارج زندگی، تهدیدهای دولت و پلیس پاکستان که کودکان را به دلیل تفاوت زبان و فرهنگ مجبور به ترک این کشور کرده‌است، باز هم آنها را از تحصیل محروم کرده‌است. سرنوشت رفتن به کشورهای غربی مشخص نیست، بازگشت به افغانستان هم به قیمت مرگ تمام می‌شود. همه اینها موجی از ترس، اضطراب و افسردگی عمیق را به همراه دارد که روزنامه‌نگاران را دچار مشکلات روحی و روانی کرده است.

بی توجهی سازمان های بین المللی

سازمان های بین المللی که به پناهجویان کمک می کنند ضعیف ترین حضور و فعالیت را برای خبرنگاران افغانستان در پاکستان دارند.

برنامه های کاربردی

سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان سازمانی است که از آزادی بیان و حقوق خبرنگاران افغانستان حمایت می کند. این سازمان از طریق سازمان ملل متحد و آژانس های مرتبط، سازمان های بین المللی حامی روزنامه نگاران، کمیته ها و سازمان های بین المللی حقوق بشر، برای خبرنگاران افغانستان دادخواهی می کند. این سازمان از نهادهای سازمان ملل متحد که در زمینه مهاجرت کار می کنند می خواهد که از طریق برخورد جدی با مقامات پاکستانی در مورد سرنوشت خبرنگاران افغانستان تصمیم گیری کند.

سازمان های بین المللی که از خبرنگاران حمایت می کنند باید تلاش های خود را برای تخلیه روزنامه نگاران دستگیر شده در پاکستان از سر بگیرند.

کمیته های دائمی کمک های بین المللی و سازمان های وابسته به سازمان ملل باید به وضعیت حقوقی، اقتصادی و بهداشتی روزنامه نگاران و اعضای خانواده های آنها توجه جدی داشته باشند.

کشورهای متعهد به اعلامیه جهانی حقوق بشر و سازمان های بین المللی حامی حقوق بشر در جهان باید دولت پاکستان را قانع کنند که خبرنگاران افغانستان را اخراج نکند و تا روشن شدن سرنوشت آنها، به آنها فرصت اقامت بدهد.

کشورهایی که پرونده مهاجرتی این خبرنگاران را در اختیار دارند، ممکن است سریعاً در این زمینه اقدام کنند و برخی از خانواده های افغانستان را از خطر مرگ نجات دهند.

خلاصه ای از وضعیت خبرنگاران افغانستان مقیم ایران

پس از سقوط حکومت حدود پنجاه خبرنگار به ایران آمدند، وضعیت پناهجویان افغان بدتر از همیشه است. این خبرنگاران منتظر توجه کشورهای غربی یا نهادهای بین المللی حامی خبرنگاران هستند. این خبرنگاران دو سال است که اجازه کار در این کشور ندارند و ویزای آنها نیز تمدید نمی شود. در حال حاضر این ترس وجود دارد که پلیس ایران آنها را دستگیر و اخراج کند، خبرنگارانی در بین آنها هستند که مورد حمله، دستگیری، تحقیق و تهدید پلیس قرار گرفته اند.

دولت ایران ویزای آنها را تمدید نمی کند، به نهادهای فعال گفته است که مردم افغانستان اجازه کار ندارند، سیاست و روحیه ضد مهاجرتی قوی است و هر روز مهاجرتی جدی تر می شود. خبرنگاران مقیم ایران با

دو تهدید بزرگ «فقر و مرگ» روبرو هستند. اگر به افغانستان برگردند، طالبان آنها را خواهند کشت، در ایران نیز از فقر، بیکاری و گرسنگی رنج می‌برند.

آنها از سفارت‌های فرانسه، آلمان و سایر کشورها درخواست پناهندگی و ویزا کرده‌اند که مهاجرت آنها به خارج از کشور را تسهیل کنند، اما تعداد زیادی از آنها هنوز پاسخ مثبتی دریافت نکرده‌اند. این خبرنگاران از نهادهای حامی روزنامه‌نگاران، سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای متعهد به حقوق بشر می‌خواهند در این سه زمینه آنها را یاری کنند:

۱- امکان عزیمت از ایران به کشورهای غربی در زودترین فرصت ممکن

۲- تفاهم با دولت ایران برای تمدید ویزای خبرنگاران تا معلوم شدن سرنوشت آنها و نجات آنها از تهدید مرگ و دستگیری توسط طالبان

۳- حمایت اقتصادی از خبرنگاران مقیم ایران و یا فراهم‌سازی فرصت کاریابی

در کنار این خواست‌ها، داستان دو روزنامه‌نگار فعال از هر دو کشور در مورد مهاجرت و زندگی آنها در مهاجرت را نقل می‌کنیم که هر کدام می‌تواند بیانگر وضعیت و مشکلات همه خبرنگاران باشد.

مرضیه حفیظی، روزنامه‌نگار مشهور افغان مقیم پاکستان، نوشت:

«اسم من مرضیه حفیظی است، مکتب رابعه بلخی کابل را به پایان رساندم و در دانشگاه مشعل در رشته روزنامه‌نگاری تحصیل کردم. پس از فارغ‌التحصیلی از صنف دوازدهم، اولین کار رسانه‌ای خود را به عنوان گوینده پشتو از یک تلویزیون آغاز کردم و حدود سیزده سال در همین زمینه در رادیو بیان و تلویزیون آریانا و طلوع نیوز کار کردم. در دوران جمهوری آخرین کار رسانه‌ای من با طلوع نیوز بود. پس از تسلط طالبان بر افغانستان، هشت ماه در کابل بودم، اما باز نتوانستم به فعالیت‌های رسانه‌ای خود ادامه دهم. بیکاری و وضعیت بد روحی و روانی باعث شد که تصمیم به ترک کابل بگیرم. با اینکه می‌دانستم این یک خروج ناشناخته و بی‌سرنوشت از کابل است، باید برای آینده‌ام تصمیم می‌گرفتم. با وجود تلاش‌های فراوان نتوانستم ویزای پاکستان را بگیرم و سرانجام با مادر و پنج خواهرم به قندهار نقل مکان کردم. دیر به قندهار رسیدیم و صبح زود تصمیم گرفتیم به سمت کوپته حرکت کنیم، وقتی به دروازه بین سپین بولدک و چمن رسیدیم، اجازه ورود بدون ویزا به پاکستان را ندادند و تنها دلیلی که مانع ورود ما شد نبود محرم (مرد) با ما بود.

آن روز تا پاسی از ظهر در سپین بولدک ماندیم، اما هیچ راهی فراهم نشد، مجبور شدیم به شهر قندهار برگردیم.

روز دوم دوباره تلاش کردیم اما با همان مشکل مکرر مواجه شدیم، روز سوم سعی کردیم از مسیر فحکی عبور کنیم و در نهایت در ازای دریافت ۷۰ هزار کلداری از مسیر غیرقانونی وارد خاک پاکستان شدیم.

چهار ماه با سرنوشت نامعلومی در کویته گذراندیم زیرا اولاً مشکل ویزا داشتیم و ثانیاً نمی توانستیم هزینه های رفتن را تأمین کنیم. بعد از چهار ماه سختی و مشکلات توانستم به همراه خانواده خود را به اسلام آباد برسانم. زندگی در اسلام آباد نیز بسیار سخت بود، از یک طرف بیکار بودم و از طرف دیگر حمایت مالی نداشتیم، خود را به سازمان های مختلف حمایت از خبرنگاران معرفی کردم که تا حدودی از من حمایت کردند و آن روزها و شب های سخت بود و اندکی تسکین یافت.

در سال ۱۴۰۱ به مسئولان سازمان حمایت از خبرنگاران معرفی و فعالیت خود را در زمینه های مختلف با آنها آغاز کردم. با این فعالیت ها دوباره به زندگی برگشتم.

وضعیت اقتصادی پاکستان بد است، بنابراین زندگی پناهجویان افغانستان در اینجا دشوار است. هر روز با ده ها نفر روبرو می شویم که تجربه زندگی آنها از ما سخت تر است، اما همه سعی می کنیم سختی را برای آینده و خانواده بپذیریم. حدود شش ماه است که دوباره کار رسانه ای خود را شروع کرده ام و خوشحالم که از آن شرایط سخت خارج شده ام و نکته دیگر این است که می توانم در هر زمینه ای همکاری و حمایت کنم.

اینجا حقوق خبرنگاران زیادی تلف شده، چه در حوزه ی پرونده باشد، چه در حوزه ی حمایت مالی، چون بسیاری از سازمان ها پروژه و پولی به نام خبرنگار دریافت می کنند، اما فقط به کسانی می رسد که واسطه و ارتباط دارند.

آژانس های امدادی و حمایتی به یک روزنامه نگار کمک زیادی می کنند و برخی دیگر نمی توانند یک وعده غذایی را تهیه کنند. برخی از افرادی که دو روز با رسانه ها کار کرده اند می توانند در عرض دو تا سه ماه به هدف خود برسند. اکنون که ده ها خبرنگار را زیر چتر سازمان حمایت از خبرنگاران جمع آوری کرده ایم، سعی می کنیم جلوی بی عدالتی ها را بگیریم، آینده و سرنوشت خود را رقم بزنیم و از سوء استفاده از افراد و پروژه هایی که از نام خبرنگاران استفاده می کنند جلوگیری کنیم.»

یکی دیگر از خبرنگاران مقیم ایران، آقای حسین احمدی، ماجرای غم انگیز خود و خانواده اش را این گونه توصیف کرد:

«من حسین احمدی هستم. من سه سال به عنوان سخن گو و گزارشگر در رسانه های افغانستان کار کردم. پس از سقوط کابل، محدودیت های روزافزون بر رسانه ها و تهدید مستقیم و غیرمستقیم طالبان مرا وادار به ترک کشور و مهاجرت به ایران کرد. پس از آمدن به ایران تلاش های زیادی برای مهاجرت به کشوری امن و دائمی انجام دادم اما متأسفانه هنوز موفق نشده ام. من با همسرم شانزده ماه است که در ایران هستم و یک پسر شش ماهه دارم. در این مدت نه تنها با مشکلات اقتصادی و مسکن مواجه هستم، بلکه فشارهای روحی - روانی شدید و افسردگی گریبان گیر من و همسرم شده است. با وجود اینکه برخی نهادها به خبرنگاران افغان در کشورهای دیگر توجه می کنند، اما در ایران به خبرنگاران توجهی نمی شود.

این موضوع برای من و سایر خبرنگاران نگران کننده و ویران کننده است. حتی در بررسی پرونده های کشورهای اروپایی نیز با خبرنگاران پاکستان و ایران دو چهره برخورد می شود و پرونده های خبرنگاران افغانستان در ایران در اولویت آنها نیست. موضوع اقامت و تمدید ویزا در ایران یکی از مشکلات بزرگ دیگر ماست و هیچ استثنایی وجود ندارد و آنهایی که در ایران هستند فقط می توانند ویزای ۴۵ روزه و سه ماهه خود را در خوش بینانه ترین حالت تا ۹ ماه تمدید کنند، اما اغلب این تمدید فقط برای سه ماه است. پس از آن به ازای هر روز اقامت غیرقانونی بیش از ۴ دلار آمریکا جریمه می شوند که با توجه به اقامت طولانی خبرنگاران و منتظر ماندن پرونده آنها، هزینه هنگفتی است. علاوه بر این چالشها، به دلیل محدودیت های موجود، ما خبرنگاران حتی نمی توانیم توجه نهادها و کشورهای حامی خبرنگاران را جلب کنیم. حتی زمانی که دولت از حضور خبرنگاران آگاه می شود، آنها مورد تحقیق و پی گرد قانونی قرار می گیرند.

در خاتمه از کشورها و موسسات حامی قابل اعتماد می خواهم که توجه خود را در زمینه کمک های بشردوستانه به خبرنگاران در ایران افزایش دهند. و همچنین از سازمان های حامی روزنامه نگاران می خواهیم که کشورهای اروپایی به ویژه فرانسه که پرونده های بسیاری از روزنامه نگاران را بررسی می کند، توجه بیشتری به خبرنگاران مقیم ایران داشته باشد.

نتیجه گیری و توصیه ها

پس از سقوط، نیاز به گفتمان بین المللی از جانب خبرنگاران، رسانه ها و تمامی کارکنان رسانه های مرتبط در تبعید وجود دارد که در آن وضعیت روزنامه نگارانی که در گذشته در افغانستان بوده اند، از سوی کشورهای منطقه به ویژه ایران و پاکستان مورد توجه ویژه قرار گیرد.

این سازمان معتقد است که خبرنگاران افغانستان در سراسر جهان مشکلات خاص خود را دارند. همچنین مهم است که ما به وضعیت خبرنگاران و رسانه ها در داخل افغانستان توجه بیشتری داشته باشیم. اما سرنوشت نامشخص خبرنگاران در ایران و پاکستان یک فاجعه انسانی است. پیشنهاد می شود رسیدگی به آنها از نظر حقوقی و حمایت از جنبه اقتصادی در اولویت قرار گیرد.

سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان که فعالیت های آن در اولویت قرار دارد، آماده مدیریت و یا مشارکت فعال در هماهنگی ها، بحث ها و تلاش های عملی مختلف در این زمینه است.

در این راستا، انتشار اطلاعات و آگاهی عمومی، تماس های منظم با نهادهای بین المللی ذیربط و فعالیت های شفاف درخواست های کمک می تواند به غلبه بر این بحران کمک کند.

سازمان های مرتبط با سازمان ملل به ویژه کمیساری عالی پناهندگان سازمان ملل، سازمان های بین المللی برای حمایت از حقوق خبرنگاران، سازمان های بین المللی حقوق بشر، ژورنالیستان و روزنامه نگاران سابقه دار، رسانه ها و خانواده بزرگ جامعه مدنی همگی می توانند مسئولیت و سهم خود را در این راستا ادا کنند.

زننده باد آزادی بیان!